

Маркевич Опанас Васильович

Біографія

В с. Кулажинцях народився і виріс Опанас Васильович Маркевич — український фольклорист і етнограф. Він був всебічно обдарованою людиною.

За яку роботу він не брався б (коректора в видавництві, учителя чи акцизного наглядача) — виконував її успішно. Він тонко розбирався в музиці, навіть писав партитуру для українських п'єс ("Наталка-Полтавка", "Чари"), постановку яких він організовував самодіяльними колективами.

Опанас Васильович народився 27 січня (8 лютого за новим стилем) 1822 р. в с. Кулажинці, де провів свої дитячі і юнацькі роки. Він був шостим сином начальника канцелярії військового міністра Василя Марковича.

Вже в дитинстві була помічена його тяга до музики. Мати Опанаса, Олена Леонтьєвна Керстен, сама непогана музикантка і прихильниця народних пісень, заохочувала його записувати почуті на вечорницях (де Опанас спілкувався з ровесниками кріпаками) пісні. Потім Олена Леонтьєвна придумувала до них музичний супровід і вони з сином виконували ті пісні перед гостями.

В 1836 р. закінчив Пирятинське 4-х класне міське училище і батько відправив Опанаса до 2-ої Київської гімназії, при Київському університеті св. Володимира, де ректорував їх близький родич Михайло Максимович. Викладали в гімназії університетські професори. Сам Максимович читав історію і словесність.

Хлопчина став улюбленцем професора російської літератури Івана Даниловича Краськовського, пристрасного любителя українського фольклору. Він годинами міг слухати Опанасові перекази історій, почутих хлопчиною у кріпосних друзів в Калюжинцях. За його дорученням Опанас став записувати всі народні перекази, казки, прислів'я і приказки, а також пісні, що чув від селян.

В 1842 р. закінчив її і поступив до Київського університету, який закінчив в 1846 р.

В травні-червні 1847 р. він був заарештований за участь в Кирило-Мефодіївському братстві і висланий в м. Орел, де працював в канцелярії військового губернатора.

В місті Орлі він познайомився з Марією Олександрівною Вілінською і в другій половині січня 1851 р. вони одружилися. В 1851 Маркевич разом з дружиною, українською письменницею Марко Вовчок повернувся в Україну.

На початку 1852 р. у них народилася дочка Віра, яка незабаром померла, похована в Чернігові.

27 травня 1853 р. у них народився син Богдан. В кінці 1851 р. Марковичі переїжджають із Орла в Чернігів, де Опанас Васильович улаштовується в видавництво газети "Черниговские губернские ведомости", потім працює в Київській палаті державного майна. А 24 серпня 1855 р. він був призначений на посаду молодшого вчителя географії Немирівської гімназії.

В грудні 1857 р. вийшла в світ перша книжка Марка Вовчка "Народні оповідання", в

написанні яких відповідну роль відіграв і Опанас Васильович. На початку 1859 р. Марковичі переїзять до Петербургу.

11 травня 1859 р. Опанас Васильович, одержавши закордонну відпустку, виїздить за кордон слідом за дружиною, яка разом з сином виїхала туди на півмісяця раніше. Разом з сім'єю він побував в Німеччині, Швейцарії, їздили в Лондон (гостювали у Герцена).

А 19 серпня 1860 року він виїхав із Швейцарії в Росію. В Петербурзі він часто зустрічався з Т. Г. Шевченком. В середині 1861 року він переїздить на Україну в Чернігівську губернію, де на початку 1862 р. одержав посаду акцизного наглядача в Новгород-Сіверську.

Опанас Васильович якщо не все життя, то багато-багато років збирав фольклорний матеріал (пісні, прислів'я, приказки і ін.). Він зібрав більше 50 тисяч прислів'їв, приказок і ін. Систематизував цей матеріал в збірник, але сам видати не зміг і передав його М. Симонову (М. Номісу) для видання, який видав його в 1864 році в Петербурзі, додавши до нього записи інших осіб. Це видання було найбільш повним збірником українських прислів'їв і приказок того часу.

В 1862 році Опанас Маркович писав в листі до Олександра Лазаревського: "Я коло пословиць мордуюсь і вже мов би й начисто йде. Як скінчу, за музику пісень візьмусь".

І Опанас Васильович передав своїй дружині в Париж зібрані ним пісні з мотивами, де можна було з меншими труднощами видати їх. Марія Олександрівна видала частину їх, озаглавивши збірник "Двісті українських пісень. Співи і слова зібрав Марко Вовчок..." Без згадки імені Опанаса Васильовича на відміну від М. Симонова (журнал "Киевская старина" 1893 р., V, стор. 268-269).

11 серпня 1866 р. Опанаса Васильовича через хворобу переведено в Сосницю (ближче до Чернігівської лікарні). В червні 1867 р. хвороба його посилилась і його переведено до міста Чернігова. 1 вересня 1867 р. Опанас Васильович помер в Чернігівській лікарні, не діждавшись повернення дружини і сина.